

Bæredygtighed har også økonomisk potentiale

Af **Flemming Besenbacher**

Vi skal omstille vores samfundsmodel fra den lineære økonomiske 'brug og smid væk'-model til en mere holistisk cirkulær model. Danmark har forudsætningerne for at få en førende rolle.

Vi ved det godt: Skal vi sikre en bæredygtig klode for fremtidens generationer og mindske de store klimaforandringer, som vi står over for, så er det nu, der skal handles. Senest har en ny rapport fra FN's miljøorganisation, UNEP, nået til den nedslående konklusion, at vi kan risikere at tabe kampen til klimaforandringerne. Selv hvis alle nuværende klimaløfter verden over bliver implementeret, ser det ud til, at den globale gennemsnitstemperatur vil stige med 3,9 grader i 2100, hvilket vil have enorme konsekvenser for klodens klima.

Der er ikke nogen hurtig og smart løsning, som kan løse klimaudfordringerne. Det kræver en indsats fra mange aktører og samarbejde mellem det

offentlige, virksomheder, forskningsverdenen og civilsamfundsorganisationer – store som små, i hele verden. Det kræver innovation og samarbejde på tværs af sektorer og landegrænser. Men en pointe, som vi måske glemmer lidt, er, at vi ikke kan skabe en bæredygtig klode ved kun at fokusere på klimaet, begrænsningen af CO₂-indholdet i atmosfæren og den globale temperaturstigning, som repræsenteret ved FN's verdensmål nummer 13. Klimaudfordringen er nemlig tæt forbundet med en række andre globale udfordringer, og ingen af disse kan derfor løses enkeltvis. Kun hvis vi griber udfordringerne an gennem holistiske løsninger baseret på systemtænkning frem for sektortænkning, kan vi lykkes med at løse de globale udfordringer.

Vi skal gentænke forbrug

Et af de måske mest effektive – og systemiske – tiltag er overgangen til en cirkulær økonomi. Cirkulær økonomi handler om at omdanne hele vores

Flemming Besenbacher (f. 1952) er dansk fysiker og professor, dr.scient i nanoteknologi ved Institut for Fysik og Astronomi, Aarhus Universitet og har siden 2012 været bestyrelsesformand i Carlsbergfondet. Han har desuden siddet i den tidligere regerings rådgivende udvalg for cirkulær økonomi.

samfund fra den nuværende lineære økonomi, hvor vi producerer, forbruger og smider væk, til et samfund, hvor der er god økonomi i at dele og få adgang til produkter uden at eje dem. Hvor vi designer vores produkter, så de kan repareres og vedligeholdes, og gør genbrug og genanvendelse til normen ud fra devisen om de fire R'er: *Reuse, reduce, recycle, rethink* – genbrug, reducer, genanvend, gentænk. Det vil for eksempel betyde, at produkter produceres mest muligt modulært, så de enkelte produktdele kan recirkuleres.

I kampen mod klimaforandringerne har vi måske haft en tendens til at fokusere lidt ensidigt på transformationen fra kul, gas

og olie til udviklingen af bæredygtige energikilder som vind, sol, geotermisk energi og på energieffektiviseringer. Disse tiltag er helt fundamentale for at skabe en mere bæredygtig klode, og en lang række danske virksomheder som Ørsted, Vestas, Danfoss, Grundfos, VELUX og Rockwool er allerede verdensførende inden for disse områder.

Men det er ikke nok. Som rapporten *Completing the Picture – how the circular economy tackles climate change*, udarbejdet af blandt andet Ellen MacArthur Foundation tidligere i år, slog fast, så kræves også en omstilling til cirkulær økonomi. Det ville kræve fire kloder, hvis alle syv milliarder mennesker på kloden levede, som vi gør i Danmark. Allerede i dag tager det naturen lidt over halvandet år at genopbygge, hvad verdens befolkning forbruger af ressourcer på ét enkelt år.

Derfor bliver vi nødt til at gentænke vores måde at forbruge på. Vi har ingen tid at spille, for verdensbefolkningen vil med stor sandsynlighed vokse fra syv milliarder til cirka ti milliarder i 2050, og samtidig vil den globale middelklasse, og dermed forbruget af varer og tjenesteydelser, vokse.

Danmark kan gå forrest

Det glædelige er, at Danmark har alle muligheder for også at blive verdensførende inden for cirkulær økonomi, hvis vi investerer langsigtet. Vi er heldigvis allerede godt på vej. Mange dan-

ske kommuner eksperimenterer med cirkulær økonomi på forskellige

Det ville kræve fire kloder, hvis alle syv milliarder mennesker på kloden levede, som vi gør i Danmark.

områder fx i bryggeriet og indkøb, mens både store og små danske virksomheder viser vejen frem. Carlsberg har eksempelvis udviklet en løsning kaldet ”Snap Pack”, hvor seks dåser samles af lim frem for plastik. På den måde spares samfundet for 76 procent plast sammenlignet med tidligere multi forpakninger, og det betyder helt konkret 1200 tons mindre plastik, svarende til 60 millioner plastikposer, årligt. Et andet eksempel, der illustrerer, hvordan man kan gennem samarbejde kan udvikle solide, bæredygtige løsninger, er Danmarks retursystem. I Danmark genanvendes nemlig over 90 procent af alle glas- og PET-flasker og dåser, hvilket er en af de højeste returrater i verden. Et andet eksempel, der understreger kosteffektiviteten i en omstilling til cirkulær økonomi, er Arla Ingredients brug af valle, der før blev brugt

til svinefoder, men som nu er en meget værdifuld ressource til fødevarer, idet vallen gennem raffinering omdannes til laktose, mineraler og proteiner. Derved opnår Arla en langt højere pris.

Ud over de store virksomheder ser vi også en række mindre danske innovative virksomheder, hvis forretningsmodel er baseret på cirkulær økonomi. Det gælder for eksempel Plastix, som omdanner brugte fiskenet- og trawl og anden hård plast til plastgranulat, der kan genanvendes i nye råvarer. Et andet eksempel er To Good To Go, der gennem en app gør det muligt for slutbrugere at købe overskudsmad fra supermarkeder, restauranter, bagerier med videre, som ellers ville gå til spilde. Derved mindskes madspild.

Grunden til, at Danmark bør sætte alle sejl ind på en omstilling til cirkulær økonomi, er altså, at vi herigennem både kan understøtte en bæredygtig udvikling af vores samfund og mindske klimaudfordringerne og samtidig styrke dansk erhvervsliv. Regeringen har sat sig et ambitiøst mål om at reducere Danmarks CO₂-udledning i 2030 med 70 procent sammenlignet med 1990, og som allerede argumenteret, kan det kun lade sig gøre ved at fremme omstillingen til cirkulær økonomi.

Vi kan skabe fremtidens løsninger

I et globalt perspektiv er cirkulær økonomi også rigtig vigtigt for Danmark. Når danske virksomheder går foran og virkelig tænker ud af boksen ved at opfinde nye, innovative produkter og services baseret på den cirkulære tankegang, skaber de fremtidens løsninger.

De løsninger, som hele verden leder med lys og lygte efter. Lykkedes Danmark med at blive et foregangsland inden for cirkulær økonomi, og lykkedes danske virksomheder med at eksportere deres løsninger i stor skala, kan Danmark for alvor bidrage til at løse de globale udfordringer, og dermed kan vi komme tættere på målet om at indfri FN's 17 verdensmål i 2030.

Danmark har alle muligheder for også at blive verdensførende inden for cirkulær økonomi, hvis vi investerer langsigtet.

En transformation fra lineær til cirkulær økonomi er ikke let. Det kræver en fokuseret og vedvarende indsats af det offentlige, virksomheder og forbrugere. Det offentlige skal sikre de rette rammevilkår, der fremmer cirkulær økonomi, ligesom alle offentlige institutioner bør understøtte cirkulære indkøb for derigennem at skabe et 'boost' i efterspørgslen på cirkulære produkter. Det er en særlig fordel, som vi har i Danmark, fordi den offentlige sektor er så stor sammenlignet med andre lande, og det bør vi udnytte intelligently. For virksomheder kræver arbejdet med at udvikle innovative cirkulære løsninger helt nye måder at designe og producere på. Men det kræver også, at ledelsen går foran og gennem aktive handlinger sætter den nye retning. Det gælder både i forhold til interne og eksterne interessenter. Slutteligt skal vi som forbrugere omstille hele vores mentalitet til en ny kultur baseret på de fire R'er, og for eksempel i højere grad efterspørge bæredygtige produkter, begrænse madspild og mængden af affald generelt. Vi skal

i højere grad fokusere på livscyklusbetragtninger snarere end den ”billigste pris”; det vil sige købe produkter, der er produceret med omtanke for miljøet og holder længere.

Vi skal og kan lykkes med at overkomme de store globale udfordringer, som vi står overfor. Cirkulær økonomi er en af de centrale løsninger, og griber vi sammen muligheden for at omstille Danmark til et cirkulært foregangsland, kan vi forbedre klimaet, skabe

ressourcemæssigt råderum til at udvikle det danske samfund og medvirke til at skabe en mere bæredygtig klode til gavn for hele verden. På samme tid kan vi også styrke dansk erhvervsliv og skabe et nyt eksporteventyr, som vi har set det med vindenergi og energibesparende teknologier.

○○○